

Azərbaycan bundan sonra da global enerji layihələrini gerçəkləşdirəcək

"Qarabağ: 30 ildən sonra evə dönüş. Nailiyyətlər və çətinliklər" Forumunun mövzusu, məqsəd və məramı adından da aydın görünürdü. Bir neçə saat davam edən tədbirdə söhbət əsasən Qarabağa və Şərqi Zəngəzura "Böyük qayıdış"dan getsə də, həmçinin Azərbaycanın iqtisadiyyatına, dünyanın bir çox ölkəsi ilə əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq əlaqələrinə aid məsələlər özünə geniş yer aldı. Məşhur beyin və tədqiqat mərkəzlərini təmsil edən 60-dan artıq xarici qonağın iştirak etdiyi belə bir forumda bu, əlbəttə ki, təbii idi.

Tədbirdə Prezident İlham Əliyevə ünvanlanan çoxsaylı suallarda məhz enerji məsələlərinə, ölkəmizin regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında oynadığı mühüm rola da toxuldu. Məlumdur ki, bu sahədə ən yaxın tərəfdaşımız qonşu və dost Gürcüstandır. Azərbaycan neftinin və qazının dünyaya yolu bu ölkənin ərazisindən keçir. Məşhur "Şahdəniz"imizdən çıxarılan qaz da ilk dəfə, yəni 2006-cı ilin sonunda Cənubi Qafqaz Boru Kəməri ilə buraya nəql edilib. Bəs Gürcüstanın Avropa İttifaqına doğru daha çox yaxınlaşması Azərbaycanla münasibətlərinə necə təsir edəcək? İki mehriban qonşu və etibarlı tərəfdaş arasında münasibətlər hər sahədə, o cümlədən enerji əməkdaşlığında olduğu kimi də qalacaq! Prezidentimiz məhz belə bəyan etdi: "Gürcüstan və Azərbaycan yaxın tərəfdaşlardır. Əlbəttə ki, bizim tərəfdaşlığımız enerji sahəsində əməkdaşlıqdan daha da genişdir. Baxmayaraq

ki, bu əməkdaşlıq bizə özümüzü Avropada strateji əhəmiyyət kəsb edən güclü komanda kimi təqdim etməyə imkan verdi...Çünki siz bilərsiniz ki, Avropa bizim enerji ehtiyatlarımızın əsas istiqamətidir, istər neft, istərsə də qaz olsun. Avropa Enerji Komissiyası Azərbaycanı artıq ümumavropa qaz tədarükçüsü adlandırır, bu doğrudur. Deməli, artıq bir çox ölkələr bizim qazımızı alır. Onların əksəriyyəti Avropa ölkələridir və digərləri də alacaq. Çünki biz indi nəinki danışıqlar prosesindəyik, həm də Avropa ölkələri arasında fiziki əlaqələr qurur və bəziləri ilə danışıqlar aparırıq, ona görə də heç nə dəyişməyəcək".

Artıq "yaşıl enerji" sahəsində də uğurlu əməkdaşlığa başlanıb. Məlumdur ki, keçən il dekabrın 17-də Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" imzala-

nıb. Prezidentimizin sözləri ilə desək, bu, Gürcüstanı, Azərbaycanı, Rumıniyanı və Macarıstanı daha sıx bağlayan bir layihə olacaq.

Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, cari ilin fevral ayında Bakıda "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurası çərçivəsində 9-cu toplantı ilə yanaşı, "Yaşıl Enerji" Məşvərət Şurasının 1-ci iclası da keçirilib.

ADA-da bu günlərdə keçirilən forumda dövlətimizin başçısı enerji ilə bağlı sualları cavablandırarkən bu məsələyə də toxundu: "Avropa Komissiyası ilə biz müxtəlif sahələrdə işləyirik. Biri genişlənmə komissiyasıdır, burada çox fəal əməkdaşlığımız var, digəri isə enerji komissiyasıdır. Avropa Enerji Komissiyasının və Azərbaycanın energetika nazirinin sədrliyi ilə "Cənub qaz dəhlizi" üzrə mütəmadi olaraq Məşvərət Şurasının iclasları təşkil edilir. Növbəti görüş 2-3 aydan sonra yenidən Bakıda olacaq. Enerji qıtlığını nəzərə alaraq Avropa Komissiyasından Avropaya qaz tədarükünün artırılması ilə bağlı bizə xahiş daxil oldu. Biz mövcud qaz yataqlarının hasilatını artırmaq üçün böyük məbləğdə - demək olar ki, yüz milyonlarla, hətta milyardlarla avro vəsait ayırırdıq".

Avropaya daha çox qaz tədarük etməyə kömək göstərəcək amillərdən biri də enerji səmərəli-

liyi və bərpaolunan mənbələrdir. Bərpaolunan enerji mənbələrinin çox olması isə o deməkdir ki, elektrik enerjisi istehsalı üçün istifadə edilən qaza bir o qədər qənaət mümkündür. Tezliklə Serbiya və Bolqarıstan arasında yeni mühüm bir qaz interkonnetoru olacaq, o, artıq hazırdır. Beləliklə, Serbiya da Azərbaycan qazını qəbul edə biləcək, Macarıstan və Rumıniya artıq Azərbaycan qazını qəbul edir. Azərbaycan tərəfindən Albaniyada maliyyələşdirilən qazlaşdırma layihəsi başa çatdıqda, bu ölkə də bizdən qaz alacaq. Avropa İttifaqının üzvü olan ölkələrdən İtaliya, Bolqarıstan, Yunanıstana isə Azərbaycan qazı artıq üç ildir ixrac edilir.

Ölkəmiz 2,6 trilyon kubmetr həcmində təbii qaz ehtiyatları, mövcud boru kəmərləri şəbəkəsi və neft yataqları sayəsində enerji təhlükəsizliyini tam təmin etdiyinə baxmayaraq, bərpaolunan enerji mənbələrinə sərmayə qoymağı da qərara alıb. Bu, böyük praktiki təsirə malik olacaq. Çünki Prezidentimizin dediyi kimi, əgər biz elektrik enerjisi istehsalı üçün təbii qaz istehlakını yalnız bərpaolunan enerji resursları hesabına 50 faiz azaltsaq, daha 2,5-3 milyard kubmetr qazı bu saat ehtiyacı olan Avropaya göndərə bilərik. Bu da hər iki tərəf üçün faydalı bir və-

ziyyətdir. Bunların hamısı çox müsbət amillərdir.

Qaldı ki, Avropa Parlamentinin sədri xanım Metsolanın bizim lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra səsləndirdiyi "Azərbaycanla qaz sahəsində olan münasibətlərə və qaz müqavilələrinə xitam verilməlidir" sözlərinə, Azərbaycan Prezidenti ADA-da bununla bağlı fikrini qısa və konkret izah etdi: "Yəqin o, bu işlərin necə idarə olunduğunu bilmir. Çünki tərəflərdən biri müqaviləni ləğv edərsə, o, cərimə ödəməlidir. Birincisi, o, Avropa İttifaqının enerji siyasətinə cavabdeh olanlardan soruşmalıdır ki, Rusiyadan tədarükün kəsilməsinə görə keçən il Avropa İttifaqı Azərbaycandan Avropa üçün daha çox qazla kömək göstərməsini necə xahiş edib və biz buna necə cavab verdik? Təəssüf ki, belə insanlar var. Deyərdim ki, Avropada liderlər arasında cənab Borrel, xanım Metso-la kimi populist insanlar var. Mən həmişə açıq danışmağa üstünlük verirəm, çünki onların yürütdüyü siyasətlə və Azərbaycana olan münasibəti ilə tamamilə razı deyiləm. Çünki bu, ədalətli deyil və bu, Avropa İttifaqının və Avropa institutlarının maraqlarına uyğun deyil. Ancaq ümumilikdə Avropa Komissiyası haqqında danışanda bizim çox gözəl münasibətlərimiz var. Biz buna böyük əhəmiyyət veririk, onlar strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu, təkəv enerji və neft-qaz sahəsini əhatə etmir".

Hazırda Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələrinə, ilk növbədə, Qazaxıstana və Türkmənistanına tranzit xidməti göstərir. Xəzərin şərq hissəsindən gələn tranzit yüklərin böyük hissəsi bu iki ölkədən, həmçinin Mərkəzi Asiyanın digər ölkələrindən, qismən də Çindən gəlir. Uzun illərdir Türkmənistan nefti Azərbaycana məxsus tankerlərlə nəql edilərək Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) neft kəmərinə qoşulur. Bu ildən Qazaxıstan nefti-

nin də nəqlinə başlanıb. Az həcmdə olsa da, yəni 1,5 milyon ton neftin daşınması üzrə müqavilə imzalanıb. Bu da Azərbaycana gətirilərək BTC kəmərinə vurulur. Dövlətimizin başçısı bunun çox yaxşı bir layihə olduğunu qeyd etdi: "Həm də ona görə ki, BTC-nin əvvəlkindən daha böyük həcmdə doldurulmasına imkan verir. Xəzəryanı tərəfdaşlarımız üçün bu, həmçinin tədarük marşrutlarını şəxələndirmək imkanı yaradır ki, bu da tamamilə anlaşılmalıdır".

"Neft və qaz layihələri tamamlananda, indi artıq nəhəng "yaşıl hidrogen" və "yaşıl enerji" layihələrinə start verildikdə, Avropaya nəqləmə və ixrac imkanları, həmçinin Mərkəzi Asiya ilə potensial bağlantı imkanı nəzərə alınmalıdır. Çünki Mərkəzi Asiya ölkələrində "yaşıl enerji"ni istehsal etmək üçün çoxsaylı investisiya layihələri mövcuddur. Biz hətta Xəzər dənizinin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilişi haqqında düşünürük", - deyərək Prezidentimiz sözügedən tədbirdə belə bir layihə haqqında da məlumat verdi: "Bununla yanaşı, Xəzər dənizinin dibi ilə Avropaya gedəcək fiber-optik xətt də çəkiləcək. Azərbaycanın coğrafiyası böyük bir imkandır. Lakin bu coğrafiyada infrastruktur olmayanda bu, sadəcə, xəritə üzərində bir yerdir. Beləliklə, biz onu doldurmalyıq və biz ixtiraçılar tərəfindən yaradılan prosesləri qabaqlamalyıq. İndi ola bilsin Azərbaycanı çox müasir texnoloji innovasiyaları yaradan ölkə kimi təsəvvür etmək real görünür. Lakin zaman gələcək və biz bunu edəcəyik".

İlham Əliyev belə deyibsə, heç şübhəsiz ki, biz bu layihəni də gerçəyə çevirəcəyik! Həyat belə göstərir, zaman belə göstərir, Prezidentinin, xalqının iradə və təcrübəsi ilə Azərbaycanın indiyədək gördüyü misilsiz işlər bundan xəbər verir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*